

RUIMTE IN ZEELAND

VISIE VAN DE
GROENLINKS-FRACTIES
IN VEERE, TERNEUZEN, GOES,
SCHOUWEN-DUIVELAND,
MIDDELBURG, VLISSINGEN EN
PROVINCIALE STATEN

GROENLINKS
ZIN IN DE TOEKOMST

STATENFRACTIE PROVINCIE ZEELAND

IN

ONDERNEMER

‘ACH JONGEN,
DE VLOERBEDEKKING
IN DIT GEBOUW
KOST MEER
DAN DE
GROND WAAR
HET OP STAAT’.

LEIDING

GROENLINKS WIL DE ‘GROTE VISIE’ OP BEHOUD EN VERSTERKING VAN DE GROENE RUIMTE REALISEREN DOOR HET PRAKTISCHE HANDWERK VAN HET LOKALE MAATWERK. WE HEBBEN RUIMTE GENOEG IN ZEELAND, OOK VOOR WONEN EN WERKEN, MAAR DIE GAAT TELOOR ALS WE NIET SAMEN WERKEN AAN EEN GOED GEBRUIK ERVAN. ZUINIG RUIMTEGEBRUIK IS DUURZAAM OMDAT HET BIJDRAAGT AAN DE ECOLOGISCHE KWALITEIT, MAAR VOORAL OMDAT MENSEN NIET GRAAG WERKEN EN BEDRIJVEN GEEN GOEDE ZAKEN DOEN IN VERROMMELDE GEBIEDEN.

Gemeenten in Zeeland lijken vooruit te kijken. Middelburg presenteert een herziene kwaliteits-atlas om de woningvoorraad uit te breiden en koopt grond ten zuiden van de A58 om nieuw bedrijventerrein te kunnen realiseren. Goes presenteert plannen voor uitbreiding van zijn bedrijventerrein De Poel en springt daarmee ook over de (Delta)snelweg. Veere breidt een kwart van de minicampings uit van 15 naar 25 eenheden en krijgt een uitbreiding aan de Domburgse golfbaan met 50 appartementengebouwen en een vijfsterrengebouw. Een Zuid-Bevelandse burgemeester meldt op een bijeenkomst over krimp van de Zeeuwse bevolking zijn ambitie om met eenderde in bevolkingsaantal te groeien – hoe? Bouwen!

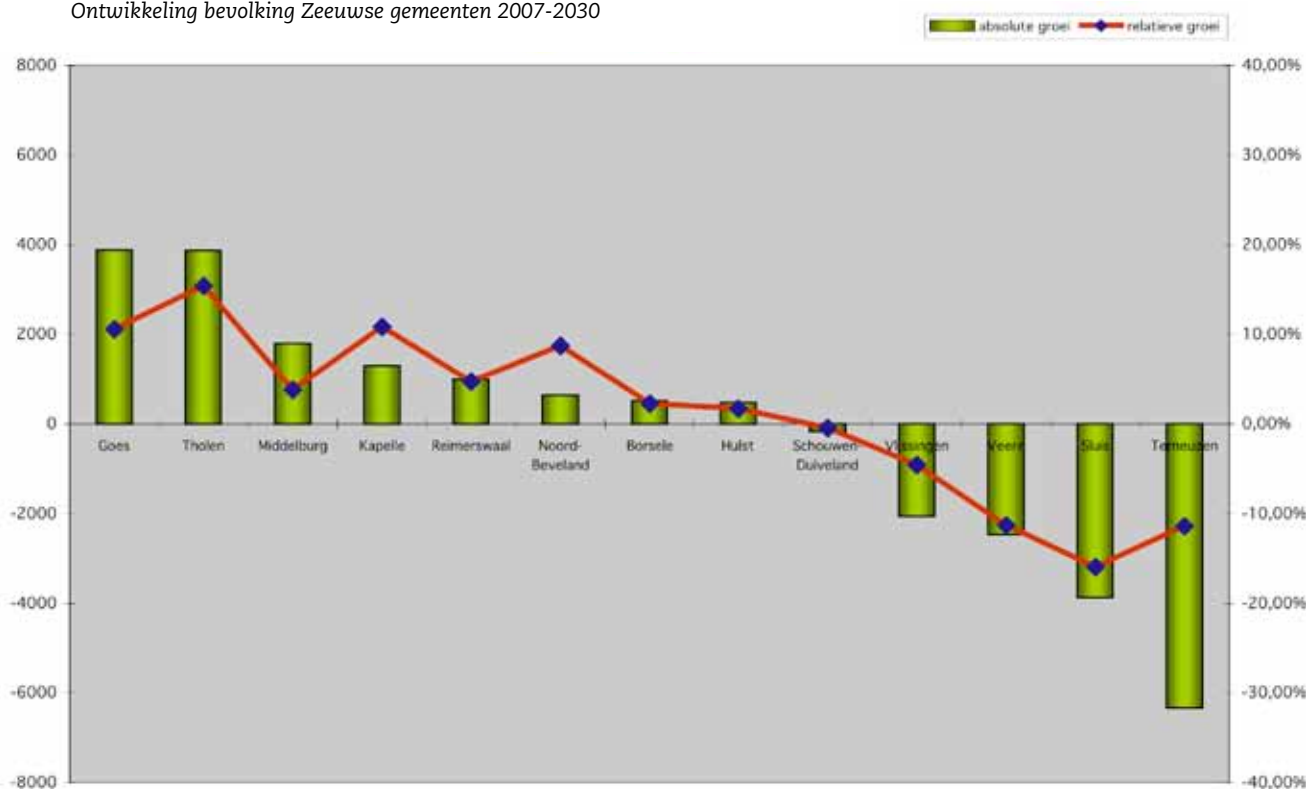
Is dit vooruit denken of met een zwaard tegen windmolens vechten? Wie de kansen van windmolens niet ziet of wil zien, zal ze willen bestrijden. Dan nog blijft de vraag of een zwaard het middel is...

De GroenLinks-fracties van Veere, Terneuzen, Goes, Schouwen-Duiveland, Middelburg, Vlissingen en Provinciale Staten van Zeeland denken dat Don Quichot en een struisvogel veel gemeen hebben. Je kunt vechten tegen ontwikkelingen, maar ook de kansen benutten om een beter, mooier en duurzamer Zeeland te scheppen. Onze visie op ruimte in Zeeland op een rij.

DE TOEKOMST

De provincie Zeeland heeft in 'Onverkende Paden' (2008) door Scoop laten onderzoeken hoe de ontwikkeling van de bevolking in de verschillende Zeeuwse gemeenten eruit gaat zien. Samengevat is de bevolkingsontwikkeling, met zijn consequenties voor bijvoorbeeld woningbouw en bedrijvigheid (ontwikkeling beroepsbevolking), in een aantal grafieken weergegeven, die we hierbij citeren.

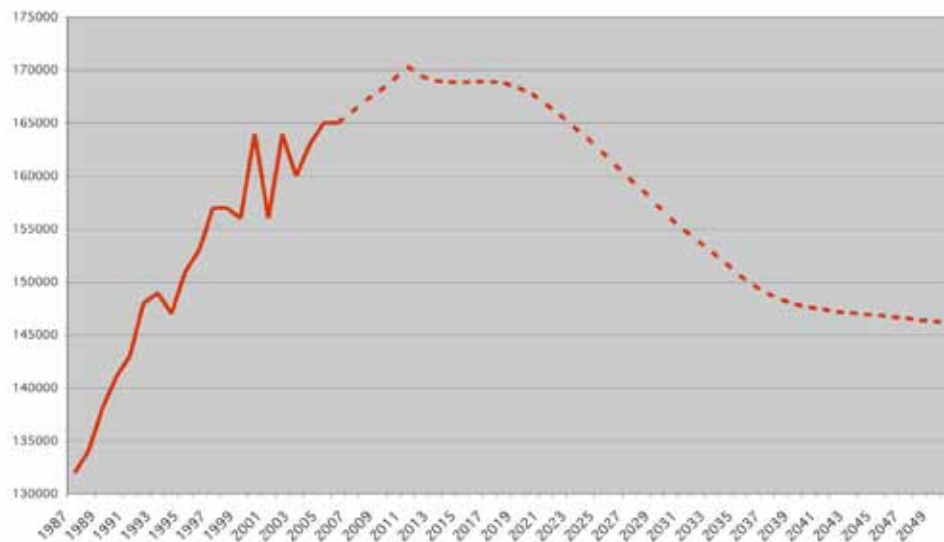
Ontwikkeling bevolking Zeeuwse gemeenten 2007-2030

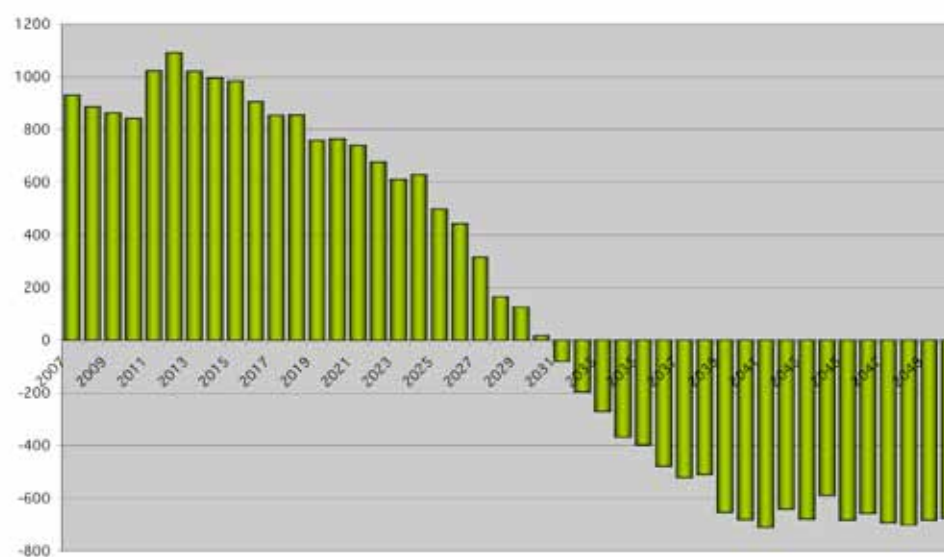
Jaarlijkse groei aantal huishoudens
Zeeland 1996-2050

— prognose — waarneming

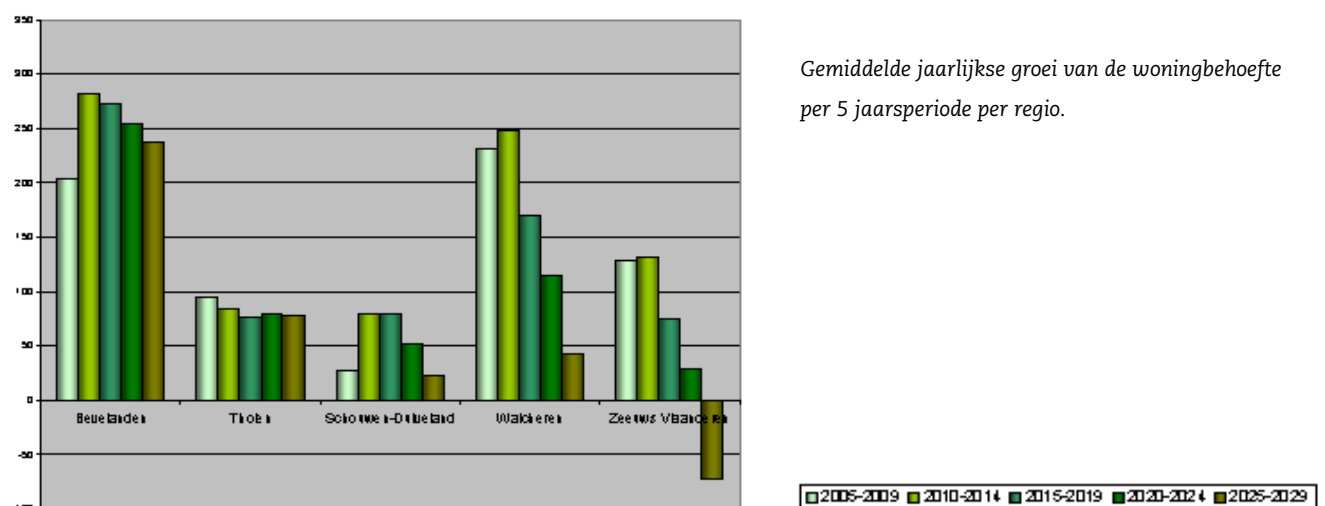
De woningbehoefte wordt bepaald aan de hand van het aantal huishoudens, vermeerderd met het saldo 'urgent woningzoekenden' en 'urgente woningverlaters', verminderd met het aantal 'vrijwillig niet woningbehoevende' huishoudens.

Ontwikkeling beroepsbevolking
Zeeland 1987-2050

Jaarlijkse groei woningbehoefte
van Zeeland

Gemiddelde jaarlijkse groei van de woningbehoefte
per 5 jaarsperiode per regio.

DE PLANNEN

gemeente	indicatie woningvoorraad 2008 (n)	indicatie geplande woningvoorraad (tussentijds)	indicatie geplande woningvoorraad 2030 (n)	indicatie bedrijventerreinen nu (ha)	indicatie geplande bedrijventerreinen 2030 (ha)
Goes	16.420	2017: 20.072	onbekend	De Bevelanden: (excl. zeehaventerreinen, kan- toorlocaties en detail- handel:) 539,5ha netto	IOP: 52,7ha Bevelanden: 78ha
Middelburg	21.330	2018: 23.830	26.900	(excl. kantoren) 219,40ha netto, waarvan 27,7ha netto uitgeefbaar	(3)
Veere	10.174	2013: 10.799	onbekend	(Google Maps) 22,5ha netto, waarvan 3,3ha netto uitgeefbaar (1)	(vlg. Nota Kleinschalige Bedrijventerreinen Veere 2007) Uitgeefbaar 4,2ha (3)
Vlissingen	21.510	2017: 24.695	onbekend	2.059ha netto (excl. BCNed, De Schelde)	(3)
Terneuzen	25.552	2010: 27.552	onbekend	netto 1.573ha, waarvan 492ha netto uitgeefbaar (2)	74ha uitgeefbaar (ingeschatte behoefte tot 2020 61ha)
Schouwen- Duiveland	15.634	2017: 18.730	onbekend	111,7ha netto	tot 2012: 4,65ha tot 2019: 11,77ha
Bedrijven- terreinen Zeeland totaal		zeehaventerrein nu beschikbaar	zeehaventerrein uitgeefbaar	lokaal en regionaal bedrijventerrein nu beschikbaar	lokaal en regionaal bedrijventerrein uitgeefbaar
		13.224ha	659ha	60.557ha (waarvan ca 154ha te herstructureren)	471ha

(1) Bron: Google Maps.

(2) Bedrijventerrein excl. kantoren (excl. glastuinbouw Terneuzen en Hulsterweg, waarvan geen info): 1.573,48ha netto, waarvan 491,79ha netto uitgeefbaar. (Bron: Google Maps.)

(3) Walcheren: - voorraad oostzijde Kanaal door Walcheren, geringe voorraad aan westzijde kanaal; - voor ca. 50% is herstructurering aan de orde. Programma 2006-2012 onder druk door huidige voorraad (ca. 60ha) in de stadsgewestelijke gemeenten. Tot 2013 is als behoefte voor de regio 20ha bekend.

DON QUICHOT

**VOORUITKIJKEN EN ERNAAR HANDELEN IS
VERSTANDIG.**

**DE VRAGEN DIE GROENLINKS BIJ DE WONINGBOUW-
EN BEDRIJVENTERREINPLANNEN VAN DE ZEEUWSE
GEMEENTEN STELT:**

DURVEN WE DE TOEKOMST TE ZIEN?

**DURVEN WE ZÓ TE HANDELEN DAT ER TOEKOMST
BLIJFT?**

**GEVAAR VAN HANDELEN VANUIT OUDE REFLEXEN
IS DAT KANSEN NIET GEZIEN WORDEN. WIE ZIJN
ZWAARD TREKT, ZIET NIET DE ENERGIE DIE DE
WINDMOLEN GEEFT.**

**KRIMP HEEFT GEVOLGEN DIE (ALS WE ER NIET GOED
MEE OMGAAN) TOT BEDREIGINGEN WORDEN. MAAR
MET DE OUDE REFLEXEN WORDEN UITEINDELIJK DE
MOGELIJKE BEDREIGINGEN NIET GEPAREERD!
OP DIT MOMENT WORDEN HECTARES
KARAKTERISTIEK ZEEUWS OPEN POLDERLANDSCHAP
(SOMS ZELFS BINNEN WAARDEVOL
CULTUURLANDSCHAP / NATIONAAL LANDSCHAP
EN/OF ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR) VOORUIT
VOLGEPLAND MET WONINGBOUWLOCATIES EN
BEDRIJVENTERREINEN. DAARMEE KEREN WE DE
KRIMP NIET, WE CREËREN GEEN WERK OF TOENAME
VAN DE BEVOLKING. WE GOOIEN WEL DÉ KWALITEIT
VAN ZEELAND OVERBOORD (EN DAARMEE DE
AANTREKKINGSKRACHT VOOR MOGELIJKE 'NIEUWE
ZEEUWEN'). RUST EN RUIMTE ZIJN ZELDZAAM. NIET
ALLEEN ZEEUWEN HOUDEN DAARVAN, OOK ONZE
(BETALENDE) GASTEN ÉN... MOGELIJKE 'NIEUWE
ZEEUWEN'. DON QUICHOT VERLIEST DE STRIJD.**

BELEID?

SCHOUWEN-DUIVELAND

algemeen

De visieontwikkeling die onlangs heeft plaatsgevonden op Schouwen-Duiveland in 2039 (De Kering) is zeer de moeite waard, vandaar dat wij die hier apart vermelden. Onder begeleiding van DRIFT heeft een aantal ondernemers (van hotel tot bank) en maatschappelijke organisaties nagedacht over de toekomst van Schouwen-Duiveland en daarvoor vijftien concrete, meeslepende ideeën gelanceerd. Onderdeel van die ideeën op het gebied van bedrijvigheid is, dat er twee regionale bedrijventerreinen over zijn, die optimaal geoutilleerd zullen zijn voor de bedrijvigheid van het eiland. De woningvoorraad wil men transformeren en meer toesnijden op de wensen van de toekomst. Daarbij wordt flexibel wonen het concept: variërend van verblijf voor één nacht tot verblijf op tijdelijke basis (drie maanden tot drie jaar). Daardoor verblijven er meer mensen door het jaar op het eiland en is er meer levendigheid.

Overigens is van vertaling van deze uitdagende visie naar gemeentelijk beleid nog niets bekend.

woningen

Met Innovation Island wordt de woonmigratie naar Zeeland nagestreefd, die in het provinciaal omgevingsplan is opgenomen. Met name in en rond Zierikzee liggen er bouwplannen: de herontwikkeling haven 't Sas en de wijken Noorderpolder II en Poortambacht 11 / Waterwijk Zierikzee. In totaal zijn deze woningbouwplannen goed voor 1.035 nieuwe woningen.

bedrijven

Op dit moment is er 6ha uitgeefbaar bedrijventerrein bij Bruijnse en Zierikzee. De gemeente bereidt nog 7ha business park voor langs de Midden-Zeelandroute en wil 10ha ontwikkelen in De Zuidhoek.

GOES

algemeen

Als uitgangspunt voor alle nieuwbouw heeft Goes duurzaamheid. De hoop is dat in de klimaatnota die zal verschijnen hier nog meer inhoud aan gegeven zal worden.

woningen

Goes is gewild, ook ten tijde van de crisis gaat de verkoop van de nieuwe woningen nog goed. 50 tot 80% van de woningen gaat naar inwoners van Goes. Goes kiest, naast nieuwbouw in bijvoorbeeld Goese Schans, ook voor relatief veel kleinere inbreidingsprojecten. Er wordt structureel gewerkt aan herstructurering. In Goes West is gesloopt en komt vervanging met 417 nieuwbouwwoningen. Goes Noord is onlangs helemaal gerenoveerd en waarschijnlijk is hierna Goes Oost aan de beurt.

bedrijven

Bij het station is door Arcadis een ambitieus plan voor kantoor-, hotel en retailfuncties (10.000m2 vloeroppervlak) gelanceerd aan het nieuw te realiseren stationsplein (de zuidelijke toegang tot het NS-station). Het bestaande bedrijventerreinen De Poel heeft nog uitbreidingsmogelijkheden langs de A58. Voor de toekomst zijn de ambities om een 'sprong' te maken van De Poel over de Deltaweg. Besluiten zijn nog niet genomen, maar de gronden zijn goeddeels aangekocht! Overigens wordt ook bekeken of herstructurering c.q. renovatie van de oudere delen (De Poel I en II) nodig is.

APARTE VERMELDING: BEVELANDEN

bedrijven

De gemeenten in De Bevelanden hebben een gezamenlijke RO-strategie ten aanzien van hun bedrijventerreinen. Een korte samenvatting:

Het is positief dat gemeenten samenwerken! In deze gezamenlijke visie is groei nog steeds leidend motief – daar zijn vraagtekens bij te zetten. De Raad van State heeft dat onlangs nog gedaan. Ruimtelijke kwaliteit en zuinig ruimtegebruik staan in het beleid centraal. Voor bedrijventerreinen wordt gestreefd naar een eigen signatuur, waar bedrijven in moeten passen. Nieuwe economische activiteiten worden beperkt tot de grote bedrijventerreinen. Transport en logistiek (gerelateerd aan externe ontwikkelingen) blijven geconcentreerd aan de westrand (Sloegebied/Kanaalzone) en aan de oostrand van de regio (Zoomas/West-Brabant). De bestaande kleinschalige, lokaal georiënteerde

terreinen worden gehandhaafd, maar de ruimtevraag wordt vooral opgevangen op een paar grootschalige terreinen.

De te ontwikkelen grootschalige bedrijventerreinen: * De Poel/ Etalage te Goes: gemengd terrein; * Smokkelhoek Kapelle: gemengd (regionaal) terrein (stedelijke ontwikkelingszone Goes); * De Poort Reimerswaal: transport en logistiek; * Sloepoort Borsele: logistiek en havengerelateerde bedrijvigheid, VAL-activiteiten, transport en logistiek. De Raad van State heeft ontwikkeling van dit laatste terrein overigens tegengehouden, omdat de ruimtebehoefte in de regio onvoldoende onderbouwd was.

Voor diverse bedrijven uit de gemeente Borsele die qua aard en omvang passen binnen het verzorgingsgebied, maar de kernen en kleinschalige bedrijventerreinen ontgroeid zijn: * Nishoek Reimerswaal: agribusiness en daaraan verbonden verwerking en logistiek; * Olzendepolder Reimerswaal: aquabusiness. De kleinschalige (lokale) terreinen worden afgerond, er wordt niet ingezet op nieuwe uitbreidingen. De visie op herstructurering van bedrijventerreinen: revitalisering in samenhang met uitbreiding. Vanaf 1 januari 2009 hanteren gemeenten gezamenlijk een uniforme werkwijze voor de grondprijzen voor de bedrijventerreinen en er komt een stimuleringsmaatregel 'Duurzaam Bouwen'.

MIDDELBURG

woningen

Tot 2015 bouwt Middelburg 3.000 nieuwe woningen. De helft daarvan komt op herstructurerings- of inbreidingslocaties en de andere helft op uitbreidingslocaties. Tot 2030 worden wijken

Plan Cleene Hoogte zoals het nu is

en kernen geherstructureerd, maar wordt ook groots uitgebreid (met nog eens 3.000 woningen) in Ramsburg, Cleene Hoogte, Sint Laurens en Arnemuiden. Daarbij worden laatstgenoemde dorpen uit hun verband gerukt met voor Sint Laurens een verviervoudiging van de huizenvoorraad. De uitbreiding van de stad aan de kant van Cleene Hoogte is een aanslag op een landschappelijk fraaie stadsrand die tegen de ecologische hoofdstructuur in het Nationaal Landschap Walcheren ligt.

bedrijven

Middelburg investeert in herstructurering en revitalisering van het bestaande bedrijventerrein Arnestein. Ook het bestaande Ramsburg wordt omgevormd, deels tot kantorenlocatie. Daarnaast biedt Middelburg een nieuw traditioneel bedrijventerrein aan de N57 of aan de A58, voor de opvang van stuwende sectoren en de spin-off van het Sloegebied. Met een vage claim (aanbod beschikbaar voor spin-off of kantoren voor belangrijke regionaal gebonden bedrijven) wordt nu al meer dan 10ha gereserveerd aan de overkant van de snelweg. Hiermee gaat Middelburg voorbij aan 'vensters op Zeeland' en het IOP, die staan voor behoud van het karakteristieke Zeeuwse open landschap. (Vensters: open langs minimaal één zijde van de snelweg.)

Bij de aanpak van de economische crisis is door de provincie het aanbod aan de Rijksoverheid gedaan om versneld te investeren in Arnestein/Ramsburg, waardoor uitbreiding niet aan de orde hoeft te zijn.

De gemeente Middelburg wil hier woningen bouwen

VEERE

wonen

De geplande woningbouw in Veere is zeer gematigd en afgestemd op de toekomstverwachtingen zoals die naar voren komen uit "Onverkende Paden". Daarbij worden in zoveel mogelijk kernen tegelijk ook woonzorgcomplexen gerealiseerd en wordt voor Grijpskerke gewerkt aan een multifunctioneel, duurzaam dorps huis. Knelpunt in Veere is de recreatieve ontwikkeling, waarbij nog veel extra plaatsen gecreëerd worden (met extra beslag op ruimte en landschap) zonder duidelijke onderbouwing vanuit behoefteonderzoek.

bedrijven

Veere ontwikkelt op dit moment een visie op bedrijventerreinen, waarin aandacht voor nut, noodzaak en regionale afstemming voorop staan.

VLISSINGEN

wonen

Vlissingen stelt eind 2009 een geactualiseerde woonvisie vast. In het Scheldekwaartier komen 1.800 nieuwe woningen, deels ter vervanging van 410 sloopwoningen. Daarnaast zijn nog eens 2.200 woningen gepland en worden 194 huurwoningen verkocht.

bedrijven

Souburg heeft nog voldoende ruimte, Poortersweg heeft nog mogelijkheid tot uitbreiding. Wanneer ingezet wordt op uitbreiding, is het gevaar reëel te veel af te snoepen van het aansluitende Nationaal Landschap rondom Ritthem. Na verplaatsing van de sportvelden naar de Sportboulevard komt er op Baskenburg 11ha vrij, dat ook als bedrijventerrein ingericht wordt. Vage ideeën zijn om te zoeken naar uitbreiding aansluitend aan Vrijburg. Dit zal ten koste gaan van de bufferzone tussen Vlissingen en Middelburg. Revitalisering van Baskenburg wordt voortgezet, maar op het gebied van duurzaam revitaliseren kunnen nog grote stappen gezet worden.

TERNEUZEN

wonen

Het plan was om plm. 1.000 woningen te bouwen tot 2009, om zowel kwaliteit te verbeteren (vervanging slechte huizen) als uitbreiding te plegen. Terneuzen moet als centrum voor Zeeuws-Vlaanderen 60% van de regionale groei opvangen – daarin zal provinciale sturing nodig zijn, omdat bij natuurlijke groei een overschot van meer dan 1.000 woningen voor 2010 is voorspeld.

bedrijven

Door de ligging aan het kanaal Gent/Terneuzen en de nabijgelegen aanwezige industrie is Terneuzen een plaats waar uitbreiding van bedrijvigheid voor de hand ligt. In het IOP is de westelijke kanaalzone reeds aangeduid als zoekgebied. Via planvorming in het project "Zeeuwse passage" wordt een visie opgesteld. De nagestreefde vernieuwing van de land- en tuinbouw (bijvoorbeeld teelt van energiegewassen en CO₂/warmtekoppeling van kassen met bedrijvigheid) biedt kansen voor een groenere bedrijvigheid. Bioraffinage kan zorgen voor een economisch en ecologisch sterk agro-foodcluster en kan bijdragen aan de vergroening van de grondstoffen voor de chemische industrie. Toch is het ook hier belangrijk te letten op ruimtelijke kwaliteit: inbreidingsmogelijkheden, herstructurering en landschappelijke en natuurkwaliteit. Zo is Zeeuws-Vlaanderen voor twee zeldzame soorten één van de weinige goede woonplekken in Nederland: steenuil en veldspitsmuis. In de visie op de Kanaalzone wordt voorzien in natuur- en landschapskwaliteiten door een drietal groene concentratiegebieden, waaronder de reeds tien jaar geleden afgesproken Ecologische verbindingzone.

PROVINCIE ZEELAND

(INTEGRAAL OMGEVINGSPLAN EN ANDER BELEID)

positief

- Verevening, herstructurering en inbreiding krijgen nadrukkelijk aandacht in het beleid.
- In 'Vensters op Zeeland' wordt met name aandacht besteed aan de landschappelijke kwaliteit, beleefd vanaf de snelwegen. De hoofdlijn: aan minimaal één kant van de weg moet het kenmerkende landschap (ruimte, openheid) van Zeeland beleefbaar blijven.
- Bundeling van zeehavengebonden en industriële bedrijvigheid.
- Met een aantal flexibiliteitsgraden wordt in het IOP geen verslechtering van de huidige kwaliteiten (2006) toegestaan.
- Nieuwe ontwikkelingen moeten passen in hun omgeving en aansluiten bij bestaande bebouwing. Daarbij is aandacht voor zeldzame en kwetsbare planten en dieren.
- Ten aanzien van wonen wordt ingezet op bundeling en zorgvuldig ruimtegebruik. De beeldkwaliteit (ruimte, openheid en weidsheid) moet zo min mogelijk verstoord worden door hoogbouw.
- In april 2009 is door PS een subsidieregeling vastgesteld waarin starters, opknappers en collectief particulier opdrachtgevers een subsidie kunnen krijgen. Daarbij is duurzaam bouwen, dankzij een motie van GroenLinks en SGP, voorwaarde. Zo wordt gewerkt aan duurzame verbetering van de woningvoorraad, doordat niet alleen bouwmaterialen / apparatuur duurzaam zijn, maar mensen zelf keuzes kunnen maken en dus duurzaam in woonwensen wordt voorzien.
- Ook in recreatieve ontwikkelingen wordt ingezet op duurzaamheid, herstructureren en investeren in omgevingskwaliteit.

knelpunten

- Tegelijk zegt de provincie dat er meer ruimte moet zijn voor nieuwe ontwikkelingen voor recreatie (waaronder dagattracties en nieuwe hotels), voor woonmigratie en landelijk wonen, voor verbrede landbouw, voor kleinschalig kamperen, meer flexibiliteit door het afschaffen van de zonering landelijk gebied en het project 'Lusten en Lasten', ruimte voor havenontwikkeling. Men schept meer (planologische) ruimte om bijzondere woonmilieus te realiseren, aansluitend bij de vraag van buiten Zeeland om zo de woonmigratie richting onze provincie te bevorderen.
- 50% inbreiden en 50% uitbreiden bij nieuwbouw van woningen wordt de norm, waarbij gemeenten een grote mate van vrijheid krijgen om zelf te bepalen hoeveel woningen ze bouwen.
- Men zet in op verdere uitbouw en versterking van de Zeeuwse haven- en industriegebieden. In de rijksnota's is het industrie- en havencluster als economisch kerngebied aangeduid en nieuwe ruimtelijke uitbreiding wordt gefaciliteerd in de Kanaalzone.
- Herstructurering van bedrijventerreinen komt moeilijk van de grond (ingewikkeld, kostbaar).

DE MOLEN EN HET ZWAARD

Een nieuwe manier van kijken en denken vergt tijd. Al in 2006 geeft de provincie in het IOP aan dat ruimtelijke kwaliteit belangrijk is, dat herstructurering, verevening en inbreiding middelen zijn om zorgvuldig met ruimte om te gaan. De provincie is ook degene die kwam met de nota “Onverkende Paden”, waarin de toekomst van Zeeland aan de hand van de krim-

pende bevolking geschetst wordt.

Gemeenten kijken op verschillende manieren naar de toekomst en het bijbehorende ruimtegebruik. De insteek van Veere en Goes ten aanzien van woningbouw (niet te veel, herstructureren, inbreiden) ziet vooruit naar een nieuwe tijd; de honger van Goes en Middelburg naar bedrijventerreinen duidelijk nog niet.

Een samenvatting: welk uitgangspunt wordt gekozen, hoe wordt met ruimte omgegaan, worden er nieuwe kansen verkend en is het beleid duurzaam?

overheid / wonen of bedrijven	groei of krimp*	samen?	ruimte-gebruik (beperkt = inbreiden, herstructureren)	ruimtelijke kwaliteit voor de toekomst (verevenen, zuinig ruimte-gebruik)	nieuwe kansen? (nieuwe woon-vormen, b.v. t.b.v. leefbaarheid; vernieuwen bedrijven)	duurzaam (ecologisch, sociaal, economisch)
Schouwen-Duiveland / wonen (DRIFT)	krimp	nee	?	goed	ja	?
Schouwen-Duiveland / bedrijven (DRIFT)	krimp	nee	beperkt	goed	ja	?
Schouwen-Duiveland / wonen	groei	nee	groot	erg matig	nee	nee
Schouwen-Duiveland / bedrijven	groei	nee	groot	erg matig	nee	nee
Goes / wonen	groei	nee	beperkt	goed	ja	ja
Goes / bedrijven	groei	ja	groot	erg matig	nee	ja en nee
Bevelanden / bedrijven	groei	ja	groot	erg matig	nee	nee
Middelburg / wonen	groei	nee	groot	erg matig	nee	nee
Middelburg / bedrijven	groei	nee	groot	erg matig	nee	nee
Veere / wonen	krimp	nee	beperkt	goed	ja	ja
Veere / recreatie	groei	nee	groot	erg matig	nee	ja
Veere / bedrijven	krimp?	?	beperkt?	goed	nee	ja
Vlissingen / wonen	groei	nee	beperkt	goed	ja?	nee?
Vlissingen / bedrijven	groei	nee	groot?	matig	nee	nee?
Terneuzen / wonen	groei	nee	beperkt?	goed?	nee	nee?
Terneuzen / bedrijven	groei	nee	groot	matig	ja	ja
Provincie Zeeland / wonen(IOP)	groei	ja	beperkt	goed	nee	ja
Provincie Zeeland / bedrijven (IOP)	groei	ja	groot	erg matig	beetje	redelijk

Toelichtende tabel krimp/groei vwb inwoneraantallen

gemeente	gemeente inwoners 2008	inwoners 2030 verondersteld door gemeente (evt. extrapolatie* groeicijfers die gehanteerd zijn) (absoluut en % tov huidige bevolking)	inwoners 2030 'onverkende paden'(absoluut, afgeleid uit figuur 2 en % tov huidige bevolking)	verschil groeiverwachting (absoluut en % tov huidige bevolking)
Goes	16.420	25.347 (154%)	20.300 (124%)	-5.047 (30%)
Middelburg	47.300	55.500 (117%)	49.300 (104%)	-6.200 (13%)
Veere	10.174	12.924 (127%)	7.700 (76%)	-5.224 (51%)
Vlissingen	21.510	29.295 (136%)	19.200 (89%)	-10.095 (47%)
Terneuzen	25.552	36.552** (143%)	19.500 (76%)	-17.052 (67%)

* op extrapolatie van huidige groeicijfers valt natuurlijk af te dingen – toch geeft het de groeirichting die gemeenten nu verwachten goed weer en valt het goed te vergelijken met de meer waarschijnlijke ontwikkelingen die ons te wachten staan

** extrapolatie Terneuzen obv 2000 in 2 jaar (47.000 niet waarschijnlijk bedoeld, daarom geëxtrapoleerde groei gehalveerd)

De belangrijkste knelpunten in het Zeeuws bestuurlijk denken over ruimtegebruik ten aanzien van woningen en bedrijven:

1. het blijven steken in groeidenken;
2. onvoldoende zoeken naar meerwaarde van afstemming en samenwerking;
3. niet gezette stappen om ruimte en ruimtelijke kwaliteit veilig te stellen voor toekomstige generaties.

KANSEN!

DE VISIE VAN GROENLINKS

GroenLinks denkt dat provinciale regie noodzaak is, maar doet tegelijk een wake up call aan alle gemeenten om de harnassen af te gorden en na te denken over de ontwikkeling van bevolkingsaantallen en economie, over de kansen op duurzaamheid en... concrete stappen te zetten op weg naar "Nieuw!Zeeland".

algemeen

- Uit onderzoek (zie tabel p. 13 en in de praktijk al in Zeeuws-Vlaanderen en elders in Nederland) blijkt dat in de komende 20 jaar de bevolking krimpt. Dit is per regio verschillend. GroenLinks wil de **feiten** zo nauwkeurig mogelijk weergeven. Een eerste goede zet hierin is het hierboven geciteerde onderzoek "Onverkende Paden" van Scoop en Provincie Zeeland.
- Als de feiten helder zijn, moeten we ze onder ogen zien. GroenLinks roept bestuurders op dat te doen: niet meer de oude groeireflex en 'krimp is fout'-gedachte, maar werkelijk naar windmolens kijken met de vraag: wat voor **kansen** bieden die ons?
- Krimp is niet van één gemeente, maar van heel Zeeland. Als helder is waar nog groei is en waar krimp, waar bedrijventerreinen leeg staan en hoeveel behoefte er werkelijk is, kun je samen aan de slag. GroenLinks vraagt bestuurders over de heg te kijken en **samen** in te spelen op de ontwikkelingen.
- Gebruik de grote veranderingen die eraan komen om de slinger naar **duurzaamheid** door te laten slaan. De verouderde woningvoorraad moet opgeknapt worden, nieuwbouw blijft beperkt nodig (bijvoorbeeld ter vervanging) – gebruik van duurzame materialen, bouwen op de zon, inbouw van energiezuinige apparatuur, hergebruik van regenwater en andere duboprincipes zijn meestal (deels door terugverdienen) zon-

der extra kosten te realiseren. Een eerste goede stap hierin is de in april 2009 door Provinciale Staten aangenomen motie van GroenLinks en SGP om bij provinciale bouwsubsidies duurzaam bouwen als voorwaarde te stellen. Voor landschap en woongenot is herstructureren van bestaande bedrijventerreinen een duurzamere oplossing dan nieuwe terreinen en leegstand in de oude. Ook hier is gebruik van duurzame materialen, systemen en principes eenvoudig mee te nemen.

- Gemeenten hebben in de nieuwe Wro meer ruimte gekregen voor eigen ruimtelijk beleid. Gezien het rapport Noordanus is er wel degelijk een **regierol** weggelegd voor de provincie, die immers breder kan kijken dan lokale belangen. Met name in regionale bedrijventerreinprogramma's is regie noodzakelijk. Hier ziet de provincie toe op samenwerken van de gemeenten. Regie is van essentieel belang, gezien het feit dat de huidige bedrijventerreinprogramma's voorzien in meer dan vijf keer de 'ijzeren voorraad' die nodig is. Ook op woningbouw is toezicht nodig: de doelstelling 50% inbreiden, 50% uitbreiden (of 70% voor dragende kernen en 30% voor dorpen) uit het IOP handhaaft zichzelf niet!

wonen

- De door gemeenten gepresenteerde bevolkingsprognose en woningbehoefte spoort lang niet altijd met de gegevens uit "Onverkende Paden". Het is van belang de **reële cijfers** boven water te krijgen en niet van standaardgroeicijfers uit te willen blijven gaan! Daarbij is de bovenstaande toelichtende tabel voor wat betreft krimp/groeicijfers illustratief voor het denken van gemeenten op dit moment. Uitgewerkt voor bijvoorbeeld Middelburg:

Voorbeeld inschatting gemeente vs onderzoek – gemeente Middelburg (bron: herziene Kwaliteitsatlas)		Toename t.o.v. nu
Inwoneraantal nu	47.300	
Inwoneraantal geschat 2015 - gemeente	51.500	4.200
Inwoneraantal geschat 2030 - gemeente	55.500	8.200
Inwoneraantal prognose 2030 – "Onverkende Paden"	49.300	2.000
Woningvoorraad nu	20.900	
Woningvoorraad geschat nodig 2015 - gemeente	23.900	3.000
Woningvoorraad geschat nodig 2030 - gemeente	26.900	6.000
Woningvoorraad geschatte toename Walcheren – 'onverkende paden'		1.000

- Om reële cijfers te krijgen en om goed voorbereid te zijn op de toekomst, moeten gemeenten de bestaande **woningvoorraad doorlichten op herstelopgaven en ombouw** op lange termijn. Weten wat er aankomt in huur en koop, in goedkoop en duur, in groot en klein is nodig. Om te weten wat er nodig is, zijn ook cijfers met betrekking tot ontwikkeling van huishoudengrootte en -samenstelling hierin van belang. Daarbij is concreet onderzoek nodig naar woonwensen – welk type woningen (bijvoorbeeld doorstroom van ‘scheefwoners’ wiens kinderen uit huis zijn).
- Gemeenten maken wat GroenLinks betreft een **visie** op hun woningvoorraad: zo is er op elk moment voldoende passende woonruimte. Mee te nemen: verdunning van huishoudengrootte, vergrijzing van de bewoners, omvang behoefte verschillende typen en prijzen woningen.
- Groei is niet per definitie het antwoord op behoud van voorzieningen in kleine kernen. In de praktijk blijken ook bij groei voorzieningen uit de dorpen te verdwijnen door toegenomen mobiliteit. Slimme combinaties van functies in de kernen maken die leefbaar voor jong en oud. Ideeën vanuit de dialoog “Nieuw!Zeeland” zijn daarbij meer dan welkom. Voorbeelden: de combinatie in de bibliobus van boekenuitleen, pinmogelijkheid, postagentschap enzovoort of de brede school in Nieuwdorp met kinderopvang, sportzaal, dorps huis en school.
- Uitgangspunt voor alle woningbouw en verbouw moet **duurzaamheid** zijn (zie *algemeen*).
- Vernieuwen van de bestaande woningvoorraad kan samengaan met het bieden van kansen aan starters middels verkoop of subsidiëring van zogenaamde ‘kluswoning’.

gen', waar voor relatief weinig geld een woning gekocht wordt, die door bewoners wordt opgeknapt (voor duurzaam opknappen van woningen is sinds kort provinciale subsidie mogelijk).

- Ook bij nieuwbouw ziet GroenLinks mogelijkheden voor de burger om zelf invloed te hebben door middel van zogenaamd **collectief particulier opdrachtgeverschap**. Gemeenten bestemmen ruimte voor geïnteresseerden en faciliteren overleg en afstemming tussen partners met deskundige begeleiding (ook hiervoor is sinds kort provinciale subsidie mogelijk).
- Nieuwbouw vindt uitsluitend plaats gebaseerd op juiste prognoses en in afstemming met buurgemeenten: de **provincie neemt hierin de regietaak** op zich. Hiermee wordt voorkomen dat gemeenten elkaar de loef proberen af te steken en bouwen voor leegstand.
- Nieuwbouw vindt in eerste instantie plaats op **inbreidings- of herstructureringslocaties**. Alleen wanneer werkelijk onvoldoende ruimte gevonden kan worden in de bebouwde kom, wordt een uitleg gecreëerd grenzend aan huidige bebouwing. Hierbij wordt zorgvuldig afgewogen of EHS en open waardevol cultuurlandschap op deze locatie het best ontzien wordt.

bedrijven

- De **provincie neemt –conform de aanbevelingen van de commissie Noordanus- de regio** over de inrichting en herstructurering van bedrijventerreinen.
- Gezien de startnota “Kleinschalige bedrijventerreinen Veere 2007”, is er tot 2020 in Zeeland een grote voorraad bedrijventerrein beschikbaar (496ha) en een lage uitgifte (23ha/jr). De gemiddelde werkgelegenheid die per ha bedrijventerrein wordt gerealiseerd is 28 personen. Nieuwe bedrijventerreinen lijken dus vooralsnog **niet nodig**. Wel ligt er een herstructureringsopgave die voortvarender ter hand moet worden genomen.
- Op bedrijventerreinen bij de bebouwde kom / steden komt bij voorkeur **arbeidsintensieve** bedrijvigheid terug. In de

havengebieden biedt de industriële functie een hogere toegevoegde waarde per hectare dan logistiek. Om die reden wordt bij de acquisitie de nadruk op industrie gelegd.

- Gemeenten vormen direct een door de provincie beheerd en gefaciliteerd **fonds herstructurering** bedrijventerreinen Zeeland, te vullen uit de vereveningsbijdrage die betaald wordt door ondernemers. Provincie en gemeenten cofinancieren.
- Parkmanagement kan een antwoord bieden op de dilemma's van het 'vrije eigendom' en niet meewerkende individuele eigenaren bij opknappen en herstructurering.
- Alleen wanneer aantoonbaar in de regio onvoldoende bedrijventerrein beschikbaar is, kan een uitbreiding of nieuw terrein gerealiseerd worden.

recreatie

- GroenLinks is voor nieuwe economische dragers voor de landbouw in het buitengebied en voor vernieuwingsmogelijkheden voor recreatie. Groei is echter ook hier niet de oplossing: uit recreatieonderzoek blijkt dat de klant niet meer alleen voor zand, zee en zon naar Zeeland komt, maar behoefte heeft aan vernieuwing en kwaliteit. Daarom moet de kip met de gouden eieren (rust, ruimte) niet geslacht worden, maar juist gevoerd. Het **landschap en daarmee rust** en ruimte blijken een belangrijke rol te spelen in de kwaliteitsbeleving van vakanties.
- Vergroting van recreatieve aantrekkingskracht ligt dus niet in ongebreidelde groei, maar in vernieuwing en kwaliteit. Ook hier ligt een herstructureringsopgave en kwaliteitsslag. Verduurzaming van voorzieningen beantwoordt aan de toegenomen vraag naar **maatschappelijk en ecologisch verantwoorde vakanties**. Het biedt Zeeland de kans trekker te worden op de Nederlandse duurzame vakantiemarkt!
- Mogelijkheden voor op duurzame wijze optimaliseren van de recreatie liggen voor wat betreft GroenLinks in bijvoorbeeld deeltijdwonen, het 'warme beddenconcept' (jaar-rondexploitatie), recreatie in leegstaande (min of meer) authentieke boerderijen.

SAMENVATTI

NG

GEMEENTEN IN ZEELAND VERSPILLEN HUN KAPITAAL: RUIMTE. ER WORDEN WOESTE PLANNEN VOORBEREID VOOR UITBREIDINGEN OP ZOWEL WONINGBOUW- ALS BEDRIJVENTERREINGEBIED. DAARBIJ WORDT UITBREIDING GEZIEN ALS HET MIDDEL TEGEN KRIMP VAN DE BEVOLKING. GEMEENTEN ZIJN DAARMEE ALS DON QUICHOT, DIE NIET KIJKT WAT WINDMOLENS VOOR KANSEN BIEDEN, MAAR ZE BESTRIJDT! GROENLINKS PLEIT VOOR TOEKOMSTDENKEN EN ZUINIG RUIMTEGEBRUIK - DAARMEE HOUDEN WE ZEELAND VOOR ALLE GENERATIES NA ONS OOK NOG DE GROENBLAUWE OASE DIE HET NU IS.

COLOFON
SCHRIJVER: GABRIËLLE VAN DINTEREN
UITGAVE: GROENLINKS STATENFRACTIE ZEELAND - JULI 2009
VORMGEVING EN PRODUCTIE: NILSSON B.V., GOES

CONTACT
GABRIËLLE VAN DINTEREN
T (0118) 59 42 75 / E GMVANDINTEREN@LIVE.NL

WWW.PROVINCIEZEELAND.GROENLINKS.NL

GROENLINKS
ZIN IN DE TOEKOMST

STATENFRACTIE PROVINCIE ZEELAND